

PORUMENELA FOTOGRAFIJA

MEDVEDKI IN ČEBELICE – Novomeški taborniki so nedavno z več prireditvami na Glavnem trgu in na Marofu v Novem mestu ter na Miklavžu počastili 60. obletnico svojega delovanja, na pričujoči fotografiji pa je mnogoboj medvedkov in čebelic Rodu gorjanskih tabornikov, ki je bil maja leta 1982 na novomeškem stadionu. Pripravljali so se na tedanje občinsko srečanje tabornikov, ki je bilo v Sentejnerju. (M. Ž.,Foto: J. Pavlin)

IVAN A. BOŽIČ, ČASTNIK ŠTIRIH VOJSKA IN GENERALMAJOR JLA (3)

Avtor: Marijan F. Kranjc, generalmajor v pokoju

Prvi slovenski vojaški geograf

Po prihodu v domovino je takoj vstopil v Vojsko Kraljevine Jugoslavije. Priznan mu je bil staž od 1. aprila 1917, ko je vstopil v Srbski oz. dobrovoljski korpus SHS v Odesi. Po prihodu v domovino je 1922. leta najprej končal šestmesečno Pehotno častniško šolo v Sarajevu, zatem pa je opravljal naslednje dolžnosti:

-Od 1.2. 1923 do 29. 6. 1928 je bil v činu kapetana I. razreda in majorja pomočnik predavatelja in predavatelj v Pehotni častniški šoli v Sarajevu;

-Od 29. 6. 1928 do 1. 12. 1932 je bil kot podpolkovnik poveljnik bataljona v 23. pehotnem polku;

-Od 1. 12. 1932 do 1. 4. 1934 je bil kot podpolkovnik poveljnik 13. planinskega bataljona v 2. planinskem polku;

-Od 1. 4. 1934 do 1. 4. 1937 je bil kot podpolkovnik in polkovnik kraljev pribočnik v Beogradu;

-Od 1. 4. 1937 do 1. 4. 1939 je bil kot polkovnik poveljnik 18. pehotnega polka;

-Od 1. 4. 1939 do 31. 3. 1941 je bil kot polkovnik načelnik učnega odseka v Pehotni inšpekciji GŠ VKJ v Beogradu;

-Od 31. 3. 1941 do 14. 4. 1941 ga je kot polkovnika poveljnika 9. dopolnilnega polka Timoške divizije zajela nemška vojska pri Aleksincu.

Bil je poročen z Rusinjo, Irino Baranov, rojeno 1908 v Petrogradu. Spoznala in poročila sta se 15. 1. 1929 v Sarajevu. V zakonu nista imela otrok.

Njen oče, Valerijan Baranov, je bil od 1901 do 1920 podčastnik in častnik ruske carske vojske, nazadnje tudi poveljnik polka. Kot beloruski emigrant je bil do aprila 1941 kontraktni (pogodbeni) uslužbenec poveljstva Pehotne častniške šole v Sarajevu, med okupacijo pa uradnik v Sarajevu. Mati je bila privatna učiteljica ruskega in francoskega jezika, po osvoboditvi pa profesorica ruskega jezika v Pehotni častniški šoli v Sarajevu. Starejša sestra soproge, Nina, je bila do leta 1941 uslužbenka v ministrstvu za notranje zadeve, med okupacijo v privatni ustanovi, po osvoboditvi pa v državnem podjetju, ki je gradilo pančevski most.

V VKJ je prejel naslednja odlikovanja:
-Red Belega orla IV. stopnje z meči;
-Vojni križ (čehoslovaški);
-Vojni križ s palmo (francoski);
-Vojni križ (italijanski);
-Medaljo za vojaške vrline;
-Red sv. Save IV. stopnje;
-Karadjordjevo zvezdo IV. stopnje;
-Krono III. stopnje (čehoslovaško);
-Krono III. stopnje (romunsko) in
-Križ III. stopnje (nemški).

V nemškem ujetništvu je bil od 14. aprila 1941 do 16. aprila 1945 v naslednjih nemških mestih: Offenburger, Nürnberg, Strassburg, Barkebrige, Aleksisdorf in Fallingbostel ter nazadnje v Italiji: Rijeka, Vestone, Aversa, Korte, Maggore in Acqaupendente, kjer so ga osvobodile enote 8. britanske armade, ki je bojno

delovala v Italiji. V ujetništvu je bil zelo aktiven. Bil je član raznih kulturnih sekcij, član in nazadnje tudi predsednik Protifašističnega odbora, seveda tajno povezan z narodnoosvobodilnim gibanjem. Od aprila do avgusta 1945 je posebno aktivno deloval na povratku vseh zajetih častnikov v domovino.

Obvladal je številne tuje jezike – popolnoma nemški, ruski, hrvaški in srbski, delno pa tudi francoski, angleški in italijanski jezik.

POLKOVNIK IN GENERALMAJOR JLA, PRVI SLOVENSKI VOJAŠKI GEOGRAF

Po prihodu iz ujetništva je 4. septembra 1945 prostovoljno vstopil v JA. Najprej je imel čin podporočnika in je bil poveljnik 2. čete 1. bataljona 13. brigade 1. proletarske divizije, kmalu zatem pa mu je bil priznan polkovniški čin in je postavljen kot namestnik načelnika VIII. oddelka GŠ JA. Nazadnje je bil predavatelj vojne geografije v Vojaški akademiji in Višji vojaški akademiji.

V čin generalmajorja je bil povišan 16. 12. 1947 z ukazom maršala Josipa Broza Tita. Član KPJ (ZKJ) je postal 1948. Upokojen je bil 26. junija 1955, dolžnost pa je predal šele septembra istega leta.

Kot izkušen geograf je pred upokojitvijo skupaj s kolegom Milanom Kneževićem izdal dve knjigi, in sicer:

- Božič, Ivan. Knežević, Milan. Osnovi vojne geografije, Opšti deo, scc, 1954
- Božič, Ivan. Knežević, Milan. Osnovi vojne geografije: susedne zemlje FNRJ, scc, 1955.

Umrl je 16. junija 1962 v Beogradu, kjer je tudi pokopan. Kdaj je umrla soproga Irina ni znano.

V Enciklopediji Slovenije, Ljubljana, 1987, je v 1. knjigi na str. 351 objavljen članek o generalmajorju Ivanu Božiču, ki ga je sestavil M. Lh. Z istim člankom je omenjen tudi v Osebnosti – velikem

NARAVNA DEDIŠČINA

Skorš – pozabljeno drevo

Če vas bo med sprehodom v naravi pritegnilo drevo z močno razpokano skorjo, lihopernato sestavljenimi listi ter rumeno-rdečimi plodovi, ki močno spominjajo na jabolka ali hruške, najverjetneje opazujete prav skorš (Sorbus domestica). V Sloveniji sicer avtohtona, vendar redka drevesna vrsta se naravno pojavlja predvsem na primorskem koncu in v Beli krajini, precej bolj razširjena pa je sajena kot sadno dreveje.

Skorš je svetlojubna vrsta, ki za svojo rast potrebuje veliko sonca in toplote, zato ne preseneča, da ga najdemo predvsem na območju z vinogradniškim podnebjem. V preteklosti je bil skorš zelo pogosto hišno drevo, cenjeno predvsem zaradi svojih plodov ter težkega lesa. Njegove užitne plodove so poznali že stari Grki, danes jih jemo, ko se umedijo, ali pa iz njih naredimo marmelado oziroma skuhamo žganje. Kakovosten les skorša so uporabljali predvsem pri domačih obrteh, kot je kolarstvo, danes pa te obrti skupaj s skoršem tonejo v pozabo.

Skorš lahko ob primernih rastijskih pogojih dočaka starost 200 do 300 let. Na območju novomeške območne enote Zavoda RS za varstvo narave beležimo pet skoršev, ki so bili zaradi svoje mogočnosti, redkosti ter pričevalnega pomena določeni kot drevesne naravne vrednote, in so kot taki posebej varovani. Trije skorši rastejo v Vrhovcih v Beli krajini, eden na Jesenicah pri Obrežju in eden na Malem Cirkniku na Gorjancih. Slednji je tudi najdebelejši, saj v obsegu meri za skorš zavidljivih 290 cm. Ali nam bo uspelo ohraniti sporočila, ki jih ti drevesni velikani prenašajo iz preteklosti v prihodnost, ali pa bomo na njih enostavno pozabili?

Plodovi skorša, ki raste na Jesenicah na Dolenjskem.

Denis Žitnik,

Zavod RS za varstvo narave – OE Novo mesto

Ivan Božič, polkovnik JLA. (Zasebna zbirka, Janez Majzelj, Novo mesto)

slovenskem biografskem leksikonu, Ljubljana, 2008. V obeh člankih je napaka, da je bil najprej v italijanskem, pa šele potem v nemškem vojnem ujetništvu. Dejstvo je, da ga je zajela nemška vojska 14. aprila 1941 pri Aleksincu, Srbija, in da so ga odvedli v nemško ujetniško taborišče Ofenbach, na koncu leta 1944 pa so Nemci del ujetnikov razporedili tudi v Italiji, kjer je aprila 1945 osvobojen tudi polkovnik Božič.

Generalmajor Božič, čeprav je prehodil trnovo pot službovanja v štirih vojskah, je v Sloveniji skoraj nepoznan. Za njega vemo v glavnem pripadniki

vojaških šol JLA, ki smo se vojne geografije Jugoslavije in sosednjih držav učili iz njegovih dveh knjig. Zapis objavljam predvsem z namenom, da tega izjemno skromnega in poštenega vojaka ohranimo v lepem spominu, obenem pa še dodamo kakšen delček spomina, saj sorodniki Božičevih še živijo ... Na svojega prednika Ivana Božiča, generalmajorja JLA, prvega slovenskega vojaškega geografa, so lahko le ponosni!

Bil je častnik štirih vojska in nazadnje dosegel tudi čin generalmajorja. Številna tuja odlikovanja je prejel v VKJ, saj je pod zavezniškim poveljstvom 1919 v Sibiriji poskrbel za zbiranje številnih dobrovoljcev – Srbov, Hrvatov in Slovencev, da so se leta 1920 varno vrnili v domovino, dve leti po končani 1. svetovni vojni. Neznana je sicer njegova vloga poveljnika slovenskega bataljona v polku majorja Blagodića, vendar je dejstvo, da je po smrti majorja Blagodića postal poveljnik tega polka. V zborniku Dobrovoljci kladivarji Jugoslavije namreč vloga tega polka ni v celoti predstavljena, kapetan Ivan Božič pa je omenjen samo mimogrede, ko se je izognil zajetju enote Rdeče armade, kakor tudi to, da je bil postavljen za poveljnika 1. bataljona Evakuacijskega odreda Srbov, Hrvatov in Slovencev. Zgodovino tega polka bo treba šele napisati!

KONEC

Ivan Božič, polkovnik VKJ (v uniformi). Metlika, stari most čez Kolpo. Ob njem sestri Minka in Vida, na desni soproga Irina, spredaj sestra Ljubica s sinovoma brata Slavka, leta 1939. (Zasebna zbirka, Janez Majzelj, Novo mesto)

Ivan Božič, generalmajor, Jurovski brod, desno sestra Vida in brat Slavko, leta 1954. (Zasebna zbirka, Janez Majzelj, Novo mesto)